

“La llei de partits està condemnada al fracàs”

Santiago Vidal és integrant de Jutges per la Democràcia a Catalunya. Per a aquest jutge del tribunal penal número 3 de Barcelona, la nova llei de partits proposada per l'executiu de José María Aznar, a banda de vulnerar alguns principis jurídics bàsics, serà ineficaç i obtindrà els resultats contraris als que pretén.

Amb la nova llei de partits, un partit podrà ser il·legalitzat per les accions d'alguns individus. Sembla, doncs, que la responsabilitat passa a ser d'individual a col·lectiva...

—La responsabilitat objectiva, que es diu en termes legals...

—...Aquesta concepció és habitual en d'altres sistemes judicials democràtics?

—En absolut, és un reflex ideològic. En els sistemes democràtics realment “garantistes”, que realment creuen que el dret penal és l'última *ratio*, i en el principi d'intervenció mínima, quan la democràcia és real, la responsabilitat criminal sempre és individualitzada. Les persones han de respondre dels seus actes. En canvi, en una democràcia més formal, que manté el mateix discurs teòric de garanties, però que a l'hora de la veritat es queden en un segon terme —com per desgràcia és la democràcia a l'estat espanyol, sobretot des que predomina aquesta ideologia conservadora—, el que s'avantposa és la responsabilitat de caràcter objectiu. O com deies amb una altra paraula menys tècnica, la responsabilitat col·lectiva. No es criminalitza o s'enjudicia la conducta antijurídica d'una persona concreta. És a dir, el militant d'un partit específic que comet un delicte específic, per exemple, que crema un autobús a Bilbao, o realitza una extorsió cobrant l'impost revolucionari a un ciutadà... Aquestes conductes sempre han estat penades. Però ara, aquesta llei va més enllà, i el que pretén és dir que hi ha un entramat col·lectiu, al voltant d'aquestes conductes individuals, que els donen aixopluc, suport, cobertura. Per tant, segons la nova llei, tot aquest entramat, el criminalitzem per

igual. Si no podem esbrinar quines persones d'aquest entramat fan conductes antijurídiques concretes, què farem? Doncs il·legalitzarem tot el col·lectiu, i tothom que treballi en aquest partit polític passa a ser subjecte d'aquest delicte. Això és perillosíssim, perillosíssim.

—S'ha volgut comparar la llei amb el cas de la il·legalitat dels partits neonazis a Alemanya...

—Sí, però per a mi són dos fenòmens totalment diferents. Els països que tenen una legislació prohibitiva d'aquells moviments o partits polítics que propugnen la incitació a l'odi racial, la xenofòbia i el racisme, el retorn a polítiques autoritàries —em pensava que superades, però el fenomen Le Pen ens ha demostrat que no!— em sembla que és vàlid, perquè criminalitza una incitació a la perpetració de delictes. Quan un partit polític nazi parla de races inferiors o determinades minories que han de ser perseguides, justifica les conductes violentes contra aquests col·lectius i indueix a cometre-les. Per tant, em sembla bé que això estigui prohibit. Aquestes conductes han de ser al codi penal, perquè provoquen la perpetració de determinats delictes.

En canvi, el que pretén aquesta llei de partits polítics és en realitat diferent. No es criminalitza la gent que indueix a cometre un delicte. Es criminalitza la simple discrepància política respecte dels mètodes de consecució d'unes determinades finalitats, en aquest cas, l'autodeterminació del País Basc.

—Però la comparació s'ha fet en el sentit que uns col·lectius donen suport a la lluita armada...

—Sí, però és una comparació perversa. Perquè equiparen inducció a la per-

"Si el que busquen és una solució a través de mecanismes punitius, de càstig, propis del sistema penal, em sembla que l'únic que s'aconseguirà és reactivar el nucli del problema."

petració de delictes, que és el cas dels neonazis, amb pura discrepància política i negativa a condemnar uns mètodes, que per ells mateixos sí que ja són criminalitzats. El que no podem és criminalitzar la conducta de les persones que senzillament no condemnen aquests mètodes. Èticament podem trobar-ho censurable. Jo ho trobo, personalment. Però criminalitzar aquest tipus de conductes —que de vegades són purament omissibles,

de no condemnar determinats comportaments de la banda terrorista ETA—, dir que això pot ser motiu per il·legalitzar un col·lectiu que hi ha el darrere, em penso que és fer un pas qualitatiu, en el dret penal, absolutament injustificable en una societat democràtica.

—La proposta de llei diu que, des de les Corts espanyoles, cinquanta diputats puguin demanar la il·legalització d'un partit. Es desdibuixa l'esquema de la se-

paració dels tres poders de la democràcia (executiu, legislatiu i judicial)?

—Sí, sí. Des del meu punt de vista, sí. I de fet, aquesta objecció, ja la va fer un sector minoritari, però important, del mateix Consell del Poder Judicial, el qual, sense rebutjar íntegrament el projecte de llei, va posicionar-se en contra que un grup determinat, com poden ser cinquanta diputats o senadors, pugui substituir la figura del fiscal. Aquesta és l'única que, segons l'actual legislació penal espanyola, pot instar la incoació d'un procediment d'il·legalització. Crec que això és traspasar al poder legislatiu una facultat que, en un sistema democràtic de separació de poders, només ha de tenir el poder judicial.

El poder legislatiu té unes funcions molt concretes en la Constitució, i el judicial, unes altres. Pretendre que determinats diputats, per tant, uns membres del poder legislatiu, assumeixin funcions de tipus jurisdiccional, com ho és instar a la il·legalització d'un determinat partit polític, és assumir unes competències que no li són pròpies.

Això, a més a més, significa treure el problema del seu context. És a dir, si els legisladors volen que un determinat partit o moviment polític no tingui una empara jurídica en un estat de dret, el que han d'adoptar són mesures polítiques perquè els electors d'aquell territori no el votin. És a dir, ha de ser una campanya de tipus polític per convèncer els electors d'aquella opció que no és correcta en un sistema democràtic. Si el que busquen és una solució a través de mecanismes punitius, de càstig, propis del sistema penal, em sembla que l'únic que s'aconseguirà és reactivar el nucli del problema: fer que molts d'aquests 200.000 electors de Batasuna se sentin, una vegada més, perseguits pel poder central, ara de caire conservador, i, per tant, reactivin el seu discurs i la seva militància. Per tant, penso que —per desgràcia— s'aconseguirà tot el contrari del que es pretén.

—Un altre dels aspectes polèmics de la proposta del PP és el de la retroactivitat de la llei...

“La llei demostra que, amb el fracàs de la política de repressió feta fins ara, es busquen sortides que no obliguin el Govern a fer una política de negociació”

TINA BAGUÉ

“La llei antiterrorista és un exemple d'inutilitat i fracàs.”

—El principi de retroactivitat de qualsevol llei que comporti una restricció dels drets penals és un principi bàsic, constitucional. Jo penso que si s'acaba aprovant la llei amb aquests continguts, aquest serà un dels elements en què el Tribunal Constitucional farà més incidència.

A més, em sembla que és innecessari, no és una tàctica correcta del legislatiu buscar aquests camins tortuosos per intentar esquivar el principi de la irretroactivitat. Perquè aquest tipus de conducta, si el criminalitzen, els partits que vinguin al darrere continuaran practicant-lo igualment. Per tant, no acabo d'entendre aquesta tossuderia, aquesta necessitat obsessiva de tenir en compte els actes precedents. No caldria.

—El redactat de la llei sembla molt concentrat en l'objectiu d'il·legalitzar un moviment polític concret...

—La llei demostra que, amb el fracàs de la política purament de repressió policial i judicial, aplicada fins ara —amb la legislació antiterrorista—, es busquen sortides que no obliguin el Govern a fer una política de negociació. I una llei que es redacta, fonamentada sobretot en aquest criteri policial, per evitar l'única sortida d'aquest tipus de conflicte, que és la negociació política, és una llei condemnada per si mateix al fracàs, per-

què parteix d'una filosofia equivocada. Es una llei que si passarà a la història per alguna cosa serà per la seva ineficàcia. D'això, n'estic absolutament convençut.

Si el que busca aquesta llei és eradicar el fenomen del terrorisme, és una llei condemnada al fracàs. El fenomen del terrorisme és molt complex i necessita moltes altres vies, entre les quals la del diàleg, i no només la de la persecució judicial i policial.

—Es pot dir que la llei antiterrorista ha estat un fracàs?

—Des del meu punt de vista la llei antiterrorista és un exemple d'inutilitat i fracàs. De la manera com es poden arribar a infringir drets fonamentals del ciutadà, donant-los una cobertura de legalitat per arribar a uns resultats absolutament nefastos. Per exemple, es vulnera el dret a un jutge predeterminat per la llei, el dret a ser jutjat pel jutge del territori on has comès el delictes —es va a parar a l'Audiència Nacional—, es vulnera el dret a triar la defensa, especialment en el moment de la comunicació...

Són drets fonamentals que si es qüestionen i posen en perill, tal com es fa, no aporten els beneficis que buscaven. Per tant, no sols és censurable èticament, sinó que és innecessària i inútil. Això és el pitjor que pot passar a una llei.

—També s'ha dit que amb la nova llei de partits s'obre la porta a la il·legalització d'altres possibles partits o organitzacions polítiques a banda de Batasuna...

—Crec que és un risc que no existeix. Primer, perquè del text jurídic de la llei no es desprèn aquesta possible il·legalització per motius de discrepància ideològica. Hem de reconèixer que la llei frega alguns drets fonamentals, però no és una llei d'anihilació d'ideologies polítiques adverses en favor de qui té en aquest moment la majoria absoluta. No crec que sigui l'objectiu de la llei... Però, a més, la societat espanyola té una pluralitat de continguts que faria absolutament inviable l'aplicació, si és que aquest fos l'objectiu, d'aquest tipus de continguts.

—També s'ha dit que el llenguatge utilitzat en la llei és massa subjectiu. Haurà de ser el jutge de torn el que l'interpreti?

—Efectivament. Una de les coses que en un estat democràtic s'ha d'exigir de tot text legal és que sigui concret. És a dir, hi ha d'haver un espai per la interpretació dels jutges, però que aquesta capacitat no sigui il·limitada. La llei de partits polítics conté molts conceptes jurídics indeterminats, de caràcter ètic i moral. Són conceptes molt perillosos per a la seguretat jurídica, una de les coses bàsiques d'una democràcia.

Enric Rimbau